

Література:

1. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (дата звернення: 29.06.2020).
2. Про затвердження Порядку оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території України : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2014 р. № 289. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/289-2014-%D0%BF> (дата звернення: 29.06.2020).
3. Внутрішньо переміщені особи. *Міжнародна термінологія у сфері міграції* : укр.-англ. тлумач. слов. Київ : БЛАНК-ПРЕС, 2015. 407 с.
4. Западнюк С.О. Міграції населення України: передумови, динаміка та наслідки розвитку. Київ : Академперіодика, 2014. 240 с.

Ніколенко Людмила Миколаївна

завідувач кафедри юридичних дисциплін факультету №2 Донецького юридичного інституту МВС України, доктор юридичних наук, професор

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН НА ТЕРИТОРІЇ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

Пріоритетним розвитком будь-якої держави є забезпечення, дотримання та захист прав і свобод громадян. Стаття 3 Конституції України визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Соціальні права закріплені у таких основних міжнародно-правових актах: Загальній декларації прав людини (ООН, 1948 р.), Міжнародних пактах ООН 1966 р., конвенціях Міжнародної організації праці, Європейській соціальній хартії (Рада Європи, Турин, 1961 р.) Згідно Конституції України та законодавства до основних соціальних прав належать право на: життя; працю; достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї; соціальні виплати; освіту;

житло тощо.

Право на життя, основне право людини, яке з 2014 року систематично порушується в умовах збройного конфлікту. Цьому сприяють наступні причини, а саме: продовження бойових дій; збільшення незаконного обігу зброї; неналежне надання медичної допомоги громадянам України тощо.

Необхідність забезпечення права на свободу та особисту недоторканність актуалізувалася з 2014 року у зв'язку з поширенням насильницьких зникнень осіб на тимчасово окупованій території України та у районі проведення ООС. Так, для прикладу, за даними ЄРДР з початку збройного конфлікту на сході України слідчими органів Національної поліції розпочато майже 3,2 тис. кримінальних проваджень за фактами незаконного позбавлення волі осіб (ст. 146 КК України). З метою максимально повного забезпечення прав громадян на свободу та особисту недоторканність від органів поліції вимагається суворе дотримання процедури розслідування для притягнення до відповідальності осіб, винних у викраденні людей на тимчасово окупованій території України та у районі проведення антитерористичної операції в Донецькій і Луганській областях, в тому числі з використанням міжнародно правових механізмів [1, с. 157].

Щодо права на житло, то це право слід розглядати з двох аспектів. По-перше, забезпечення житлом, тих хто залишився без своїх домівок, а по-друге, компенсація за житло, що порушено внаслідок бойових дій. Проблема забезпечення житлом є однією найважливіших серед тих, що стосуються внутрішньо переміщених осіб, і, як показує міжнародний досвід, вирішуватися має диференційовано залежно від планів намірів і можливостей самих переселенців і ступеня зацікавленості самої держави. Загалом, є чотири основних шляхи вирішення житлового питання: розміщення у приватному секторі, тобто оренда квартир і будинків; розміщення на території об'єктів державної власності; готелі, гуртожитки, літні табори; будівництво нового житла [2]. Через недосконалість чинного законодавства Україна не може врегулювати питання забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб. В

Україні відсутні комплексні державні програми з пільгового кредитування, будівництва, відновлення або придбання нового житла для постраждалого населення. Позитивним є досвід міста Маріуполя, де місцева влада за рахунок місцевого бюджету забезпечує таких осіб житлом соціального призначення. Але ця проблема потребує вирішення на державному рівні шляхом розробки механізмів пільгового кредитування. Щодо компенсації за залишено або порушено майно, то найчастіше на тимчасово окупованих територіях спостерігається неправомірне самовільне захоплення чужого житла, транспортних засобів тощо. Захист права власності може бути здійснений в судовому порядку за допомогою подання віндикаційного (витребування майна з чужого незаконного володіння) або негаторного позову або позову про визнання права власності. Але майно повинно бути у володінні власника, а внутрішньо переміщені особи стикаються з порушенням свого права власності переважно у зв'язку з тим, що їхнє майно фактично знаходиться у місцях їхнього попереднього проживання, які вони вимушені були покинути, тобто майно не перебуває в їх володінні.

У разі, якщо майно було знищено чи пошкоджено, то єдиним способом судового захисту права власності, що може бути застосований для відновлення порушеного права власності внутрішньо переміщеними особами, є позов про відшкодування завданої шкоди. Однак щодо таких позовів теж виникають значні труднощі, оскільки в умовах збройного конфлікту та окупації практично неможливо встановити суб'єкта, який виступає безпосереднім заподіювачем шкоди [3, с. 128]. Слід зазначити, що забезпечення належного захисту майнових прав внутрішньо переміщених осіб повинно покладатись на державу, а на законодавчому рівні повинні бути закріплені ефективні механізми забезпечення повернення майна чи відшкодування його вартості у разі знищення чи пошкодження. Світовий досвід підтверджує, що найбільш ефективним засобом захисту права власності є реституція, однак, на жаль, відповідний правовий механізм в аналогічному форматі не знайшов відображення в чинному законодавстві України.

Щодо соціальних виплат, то уряд України запровадив порядок відновлення соціальних та пенсійних виплат мешканцям неконтрольованих територій лише у разі переміщення особи на підконтрольну територію та отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи. Після довгих спорів Верховний суд підтримав право ВПО отримувати пенсії незалежно від місця постійного проживання. Верховний Суд при розгляді справи № 263/7763/17 у Постанові по справі № 263/7763/17 (К/9901/202/17) від 06.02.2018 роз'яснив, що не можна припинити виплачувати пенсії внутрішньо переміщеним особам з огляду на їх відсутність за місцем проживання. Але не всі питання стосовно соціальних виплат отримали своє вирішення у законодавстві.

На підставі здійсненого аналізу, можливо зробити висновок, що незважаючи на загальну відповідність норм українського законодавства міжнародним стандартам щодо дотримання соціальних прав громадян на території проведення ООС, а також на позитивні зміни, які відбулись у законодавстві, існують певні недоліки в законодавстві, що потребують удосконалення або доповнення. Тому з метою системного дотримання соціальних прав громадян необхідно виробити відповідні механізми їх дотримання, недопущення порушення вказаних прав, сприяння у їх реалізації.

Література:

1. Безпалова О. Проблемні питання, пов'язані з дотриманням прав людини під час проведення антитерористичної операції/Операції об'єднаних сил. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 12. С. 154-159.

2. Личаний М., Авдєєва Н. Особливості влаштування тимчасового житла для внутрішньо переміщених осіб на занедбаних сільськогосподарських територіях. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. зб.* Київ, 2017. Вип. 48. С. 224–229.

3. Рогач О.Я., Паніна Ю.С. Актуальні проблеми захисту майнових прав внутрішньо переміщеними особами. Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (20 квітня 2018 р., м. Ужгород) / Ужгородський національний університет; за

заг. ред. О.Я. Рогача, Я.В. Лазура, М.В. Менджул. Ужгород, 2018. 168 с.

Носова Жанна Вікторівна

курсант 306 навчального взводу факультету №2 Донецького юридичного інституту МВС України

Буга Ганна Сергіївна

доцент кафедри юридичних дисциплін факультету №2 Донецького юридичного інституту МВС України, кандидат юридичних наук

ЩОДО ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА ОСВІТУ ОСІБ ЩО МЕШКАЮТЬ В ОРДЛО В УМОВАХ КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ

Актуальною постає проблема дотримання права на освіту громадян що мешкають в ОРДЛО. Карантинні заходи що введені та діють на території України ускладнюють процес перетину лінії розмежування та проходження контролю на КПВВ потенційних абітурієнтів ВНЗ України.

Стаття 53 Конституції України кожному гарантує право на освіту. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам [1].

Конституційне положення розкривається в статті 3 Закону України «Про Освіту». Відповідно до якої кожен має право на якісну та доступну освіту. Право на освіту включає право здобувати освіту впродовж усього життя, право на доступність освіти, право на безоплатну освіту у випадках і порядку, визначених Конституцією та законами України. В Україні створюються рівні умови доступу до освіти. Ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти. Особа, яку визнано біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту згідно із Законом України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту", має рівне з громадянами України право на освіту [2].

У 2019 році щоб скористатися спрощеною процедурою, вступнику треба